4

מדינת ישראל

גנזך המדינה

מפות במשרד

ועדת השרים העליונה לענין ירושלים -

ישיבה: 26.10.69

10.1969

רמה במשרד

שם תיק: ועדת השרים העליונה לענין ירושלים -ישיבה 26.10.69

מזהה פיזי: א-8168/3

מזהה פריט: R0005625

כתובת: 3-312-7-3-6 תאריך הדפסה: 13/12/2020

252-3

מס. תיק מקורי: 3

מחלקה:

משרד

מס. מד

סודי

פרוטוקול

ישיבת ועדת השרים העליונה לענין ירושלים
י"ד בחשון תש"ל - 26.10.69

נכחו השרים : י. אלון - יו"ר, מ. בגין, ז. ורהפטיג, א. ששון, מ. קול, ח.מ. שפירא.

נעדרו השרים : א. אבן, י. אלמוגי, מ. בנטוב, ח. גבתי, פ. ספיר, י.ש. שפירא, ז. שרף.

א. אגמון	-	משרד האוצר
ד. אגמון	-	לשכת סגן ראש הממשלה
הרב א.בינה	-	ישיבת "הכותל"
מ. בנבנישתי	-	עירית ירושלים
י. גלט	-	ישיבת "הכותל"
א. דיאמנט	-	
הרב י. הדרי		
ש. הלל	-	משרד החוץ
ד. חכקין	-	יו"ר הועדה לפתרון בעיית השכנות של ישיבות "הכותל" ו"פורת יוסף"
א. פרנקל	-	אדריכל
הרב. צוקרמן	-	כפר הרואה
ט. קולק	-	ראש עירית ירושלים
מ. שמגר	-	היועץ המשפטי לממשלה
הרב א. שרם	-	
הרב מ. שרם		
מ. ששון	-	לשכת ראש הממשלה
ש. תוסיה-כהן		
י. תמיר	-	משרד ראש הממשלה
א. לישנסקי	-	מזכירות הממשלה

סדר היום:

1. דו"ח והמלצות הועדה לפתרון בעיית השכנות של ישיבות "הכותל" ו"פורת יוסף" 1
2. בעיות קרקעות ותכנון ירושלים רבה 8

---

1. דו"ח והמלצות הועדה לפתרון בעיית השכנות של ישיבות "הכותל" ו"פורת יוסף"

היו"ר השר י. אלון: אני מתכבד לפתוח את הישיבה.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

הסעיף הראשון מוקדש לבעית קו התיחום בין שתי הישיבות שבהן טפלנו בדיונינו הקודמים. אני מזכיר לחבר הועדה שכתוצאה מערעורים הדדיים של שתי הישיבות, קיימנו דיון בנושא. החלטנו על מינוי ועדת אדריכלים בראשותו של פרופ' חבקין, שתכין לנו הצעה שתבטיח בעת ובעונה אחת גם שטח סביר לישיבה ובית כנסת וחדרי מגורים, וגם מבט אל הכותל המערבי.

חברי הממשלה העלו רעיונות שונים של פינות שונות בעיר שמהם ניתן לראות את הכותל.

ועדת האדריכלים עשתה עבודה נאמנה, תוך כדי לימוד ושהייה ממושכת בעיר העתיקה עצמה. קיבלנו דו"ח שנתקבל פה אחד על דעת האדריכלים. הבאתי זאת לידיעת חברי הועדה הזאת. לפי הצעת השר בגין, נאמר בועדה שמבקשים את יו"ר הועדה להפגש עם נציגי שתי הישיבות ולשכנע אותם לקבל את הצעת ועדת האדריכלים, ואם לא יוכל - יוחזר הענין להכרעה הסופית של הועדה.

אני מזכיר לכם שהכרעת הועדה מחייבת את שני הצדדים.

למרות הנסיון הרב ליישוב סכסוכי עבודה בעבר, במקרה הזה לא הצלחתי. אני מודה שלא השקעתי הפעם את אותה העבודה שהייתי משקיע בזמנו בסכסוכי עבודה, וגם האפשרויות לפשרות - במטרים המועטים שיש - היו קטנות. החלטתי לא להכביד בזה ולהחזיר את זה לועדה.

היות ואנחנו יודעים את הענין, למדנו אותו, אבקש מכל צד להשמיע את ערעורו. אני מציע שידברו מכל צד שני אנשים ובלבד שהדברים יהיו קצרים כי אין טעם לחזור על הטעונים ההסטוריים. צריך להבהיר מה מפריע לכל צד בהצעה של ועדת האדריכלים.

<u>מר ש. תוסיה כהן:</u> ל"פורת יוסף" יש שתי הסתייגויות. לא חלקנו ואיננו חולקים על הצד המקצועי של הדו"ח. הם לא דנו בטענותינו לבעלות, וזו היתה אחת הבעיות שהעלינו בפניכם. הבעיה השניה - שהשטח הזה דרוש לנו.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ההסתייגויות מתייחסות לשתי נקודות. הראשונה, זה ששח . הועדה אמרה שתיתן את השטח לגוף שלישי. לזה אנחנו מתנגדים. הסכסוך היה בינינו ובין ישיבת "הכותל" . זה לא פתרון להגיד לא לכם ולא להם, ניתן את זה לגוף שלישי. אם ישיבת "הכותל" לא מקבלת את זה, אנחנו זכאים לקבל את זה בתוקף בעלותנו הקודמת.

היו"ר סגן ראש הממשלה השר י. אלון: הומלץ לא לבנות שם,ולא לתת את זה לגוף שלישי. השטח ישאר ריק.

עו"ד ש. תוסיה כהן: אותו ש טח צר דרוש לנו באופן חיוני, ופתאום לוקחים את זה לפונקציה ציבורית. אנחנו מתנגדים לזה.

ההתנגדות השניה נבעה מכך שועדת הארכיטקטים קבעה שצריך לתת לנו שטח להתרחבות וציינה בנספח את השטחים להתרחבות של ישיבת "הכותל". היא נתנה לנו בתוך אותו מבנה של הפנימיה שהיה לנו. היה בנין שתבענו אותו , והועדה קבעה חצי לנו וחצי לישיבת "הכותל". זה צריך להיות השטח להתרחבות שלנו ולא שטח נוסף כמו שהועדה קבעה .

הרב בינה: קבלנו את הדו"ח ואמרנו שלאחר שהאדריכל פרנקל ישוב, נוכל לתת תשובה. האדריכל פרנקל בדק את הנוש א ואמר שהוא בנתונים הללו לא יוכל לבנות את הדבר שביקשנו. ביקשנו ממנו שיעיר את דבריו.

מר פרנקל: מה שיש לי לומר היה מחייב לדבר עוד פעם עם ועדת ארכיטקטים. בפעם האחרונה אמרתי שאין מה להוסיף לגבי השטח המתוכנן. מאז השינוי הוא כל כך דרסטי שאני חושב שצריך היה לדבר עם ועדת האדריכלים. למעשה, המושג "מבט על הכותל" הפך למושג ש ל חלון אל הכותל. הזיקה איננה קיימת. אני הצעתי לישיבת "הכותל" מספר הצעות, שמבחינת השטח המוצע ע"י הועדה תוכל להיות זיקה לכותל. אני חושב שאסביר את הדברים לועדת האדריכלים.

[illegible] Sons Cyprus, [illegible], [illegible] Wood, [illegible] Sons Cyprus [illegible] good [illegible] [illegible]. The [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]". To [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

היו"ר סגן ראש הממשלה
השר י. אלון: האם אין זה נכון שבתכנית המקורית על מגרש שנקרא "מגרש הביזנטים", צריכה היתה להיות בניה משותפת, קומה אחת או שתים של "פורת יוסף" ואחת של ישיבת "הכותל"?

מר חבקין: החלק התחתון לא היה מנוצל בזמן שישיבת "הכותל" בנתה את הישיבה שלה מעל לשטח הזה.

היו"ר סגן ראש הממשלה
השר י. אלון: על עמודים?

מר י. תמיר: כן.

היתה הצעה של "פורת יוסף" מתחת לעמודים לקיים משרדים, ספריה וחדר אברכים; ומעל להם שיהיה בית המדרש כאשר העמודים חודרים לזה.

היו"ר סגן ראש הממשלה
השר י. אלון: אני חושב שועדת השרים היתה מרוצה אילו התכנית המקורית היתה מתקבלת.

מר שרם: כל ההתנגדות נבעה בגלל זה שעומדים להקים מעלינו את כל המבנה הזה. עשינו ויתור בלתי מקובל ועלינו לוותר על פינת החמד שהיינו בה במשך 60 שנה, ורצינו לבנות את בית הכנסת. חזרנו היום למעשה בראשית.

היו"ר סגן ראש הממשלה
השר י. אלון: הנמכת בית הכנסת איננה הנמכת התכנית של בית הכנסת אלא הנמכת הקרקע.

מר שרם: זה יוריד מהיופי ומערכו של המקום.

מר א. פרנקל: למעשה המצב הוא כזה -

השטח שנקרא "שטח המריבה" הוא במקום מרתף קיים. לא הבנתי מהועדה שהיא מתכוונת להרוס את המרתף הזה. אני מציע, במקום להשאיר את השטח הזה, לחלק אותו בין שתי הישיבות, חלקו מרתף שעליו תוקם ישיבת הכותל וחלקו בנוי כרגע, ואני מציע להעביר אותו ל"פורת יוסף".

[illegible] DAY MORNING
DAY 1, [illegible]: [illegible] IN [illegible] A [illegible] OF [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]".

DR. [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] DAY [illegible]
DAY 1, [illegible]: [illegible] [illegible].

DR. P. [illegible]: [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [

אותו דבר אני מציע לגבי השטח הנמצא בדרום שיחולק בין שתי הישיבות. אני מציע לחלק אותו ולא להעביר את כולו ל"פורת יוסף". מבחינת ארגון ישיבת "הכותל" זה יאפשר את המינימום האפשרי ואת הזיקה שעליה דברתי. המדובר הוא בהחלפת שטחים שבו "פורת יוסף" תקבל את החצי משטח המריבה וישיבת "הכותל" תקבל את החלק הדרומי. אין כאן קפוח אחד הצדדים אלא ארגון אדריכלי של השטח.

השר ח.מ. שפירא: האם אפשר לדעת מהו גודל השטח של כל ישיבה וישיבה לפי ההצעה הזאת?

מר יתמיר: איננני זוכר בדיוק. קודם היתה ל"פורת יוסף" אדמה בגודל ש ל 2,5 דונם, ונוסיף להם עוד 600 מ' בערך. לישיבת "הכותל" מהשטח הקודם נלקחו כ-400 מ' והוספו מאחורנית, כך שהם נשארו בערך בשטח של 2,5 דונם.

היו"ר סגן ראש הממשלה
השר י. אלון: כאשר מינתה ועדת השרים את ועדת האדריכלים, היא יצאה מנקודת השקפה שבשטח הזה תקומנה שתי ישיבות שלשתיהן יהיה מבט מכובד אל הכותל. לכן חזרה אל הטעון של הבעלות (איננו יותר רלוונטי בדיון המסכם הזה. אם יש לכם טענות פורמליות על הבעלות, הערכאות עומדות לרשותכם. איש לא מטיל ספק באוביקטיביות שלהם וביושרם. אנחנו לא נשים את עצמנו במקומם. יש בתי משפט שבודקים זכויות וקושאנים וזכויות של חוכרי קרקעות וכיו"ב. אנחנו רוצים ששם תקומנה שתי ישיבות; זה צריך להפעיל את הדמיון האדריכלי ואת הרצון הטוב של שני הצדדים. אלה גם ההנחיות שנתנו לועדת האדריכלים. לחזור לדיון הקודם - איננני יכול.

אם שני הצדדים היו אומרים שהם מוכנים לשבת פעם נוספת עם האדירכלים שלהם ולחפש מוצא של כבוד מתוך ידיעה ששם יהיה קיום מכוכד של שני הצדדים, אנחנו נודה לכם; אם לא - אנחנו נדון בענין ונודיע לכם.

מר דיאמנט: מעולם לא ישבנו ביחד.

[illegible] [illegible] [illegible] [

סודי

היו"ר סגן ראש הממשלה השר י. אלון: יש להשתחרר לרגע מהטעון ההתחלתי ולחפש מוצא שאפשר דו-קיום בכבוד של שתי הישיבות הללו. אולי תיפגשו שניכם עם יו"ר הועדה של האדריכלים? אנחנו לרשותכם.

מר שרם: ויתרנו שני ויתורים כדי להסדיר את הענין והצד השני לא רוצה להתחשב בזה.

השר מ. בגין: אני חושב שרעיונו של סגן ראש הממשלה הוא טוב מאד. תעשו נסיון חדש ואחרון להגיע להסכם.

השר מ. קול: יש שם שטח המיועד לבנין ציבורי. איננני יכול להניח ששתי הישיבות היושבות אחת ליד השניה, כמעט ולא/יהיה להם קשר, לא יהיה מפגש בין התלמידים. אני מציע שבאותו מקום תוצע הצעה ע"י האדריכלים שתהיה פינה תרבותית שיוכלו להפגש אנשי שתי היש יבות. אולי יהיה שם חדר תרבות משותף. איננני יכול להעלות על הדעת בזמננו מצב כזה. לכן אני מציע שבזמן המפגש המשותף יחשבו על דבר מעין זה.

השר מ. בגין: מאחר שיש עדיין התנגדות לשני הצדדים, אני ממליץ בכל לב על כך שהצדדים ייפגשו וישתדלו לברר את הדברים ביניהם. הועדה עשתה מה שאפשר היה לעשות, על פי הסמכות שניתנה למגן ראש הממשלה. דאגנו לכך שלא יהיה עוול. זו היתה דאגת כולם. לאחר שצומצמו חילוקי הדעות, אני ממליץ מאד שתתקיים הפגישה ואולי אז תתקבל גם הצעת שר התיירות על מקום מפגש, זה יבוא מעצמו. אני משער שתגיעו להסכם; ולא - יש עוד אפשרות לברר את הענין.

מר שרם: קיימנו התיעצות רגעית ובאנו לכלל מסקנה שחבל על הזמן שלנו. התורמים שלנו לוחצים ואומרים שאם אנחנו לא גומרים, יש אנשים אחרים המעוניינים בכסף. הגענו לקצה הויתור. פינת החמד של הבית הערבי והנמכת בית הכנסת, אלה שני הדברים ש"פורת יוסף" עשתה כג'סטה מיוחדת כדי שנשב בחברות. אם נתפזר ונשוב להתחיל בבירורים, אנחנו חוששים שההנהלה שלנו תעמיד מחדש לויכוח את הבית ההוא. הויתור שלנו הוא סופי. הועדה צריכה לתת לנו עוד שטח. אנחנו רוצים לבנות בית לילדי ישראל.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

אנחנו מוכנים לעשות הסכם, תוך שנתיים, אם לא ינוצל הבנין הזה כולו, אנחנו מוכנים להחזיר את השטח. זה גם המקום היחידי שיתן אויר לבית-הכנסת שלנו. זה צריך להיות בבעלותנו כדי שנוכל לתכנן את הדבר בצורה יפה. ועדת האדריכלים שמונתה ע"י ועדת השרים, הגיעה לדעה שכל הבנין מעל מנזר הצלבנים עלול להפריע. אין טעם שנשב יחד. נוכל להפגש ולשתות תה וקפה ולא נגיע לסיכום. אני מציע שנשב יחד לאחר שנגמור את הבנייה.

הרב בנה: הלחץ המופעל עלינו איננו קטן מהלחץ המופעל על ישיבת "פורת יוסף". גם אצלנו ישנם 24 תלמידים שאין לנו מקום להשכיב אותם לשון, פשוטו כמשמעו. הענין הוא מקצועי. האדריכל שלנו הציע הצעה, היות ויש בעיה של חלופי שטחים, אני מציע שכל צד יביא את האדריכל שלו, ונוכל לתכנן. אולי יש אפשרות לבנות ביחד. אם נגיע להסכם, לא תהיה לאף אחד הרגשה שנעשה לו עוול.

היו"ר סגן ראש הממשלה השר י. אלון: אני חושב שדעת השרים היא שתהיה פגישה נוספת בין הנציגים, ובשבוע הבא - אני מציע - נפגש שוב כדי להכריע בענין. המפגש יקויים בהשתתפות האדריכלים. דבר אחד ברור: שם תהיינה שתי ישיבות ולשתיהן יהיה מבט מכובד אל הכותל, ולשתיהן צריך לתת שטח בנייה.

עו"ד ש. תוסיה כהן: לגבי הבעלות - אני רוצה לומר שהסכמנו לא ללכת לערכאות ולהשאיר את הענין בידיכם. רצינו לקבל החלטה סופית ענינית.

מ ח ל י ט י ם : נציגי ישיבות "הכותל" ו"פורת יוסף" ייפגשו עם ועדת האדריכלים על-מנת להגיע לידי הסדר בענין דו"ח הועדה לפתרון בעיית השכנות של ישיבות "הכותל" ו"פורת יוסף". הפגישה האמורה תבוצע בהקדם ותרוכז על-ידי מר י. תמיר. מסקנות הועדה יובאו לועדת השרים בישיבתה הקרובה.

[illegible] [illegible] [illegible] [

2. בעיות קרקעות ותכנון ירושלים רבה

היו"ר סגן ראש הממשלה השר י. אלון: הסעיף השני נוגע לתכניות של התישבות יהודית בשטחים נרחבים למדי מצפונה של ירושלים.

הענין התחיל ממכתב של כמה עשרות יהודים שפנו אל ראש הממשלה ואל כמה מהשרים בבקשה להתיר להם להשתכן בבתים ריקים שבידי האפוטרופוס, בעיר רמלה. ראש הממשלה הביאה את הנושא לדיון בועדת השרים לעניני שטחים. שם הודיע לנו שר הבטחון, שאי אפשר לקבל את ההצעה הזאת משעמים בטחוניים. יש להניח שהתישבות כזאת בבתים פזורים בעיר הערבית, תעורר תגובת נגד, וכוחות הבטחון יתקשו מאד להבטיח את שלומם של משפחות בעיר הערבית, ביחוד מדובר על אנשים שילכו בוקר בוקר לעבודה, הנשים והילדים ישארו בבית. יש גם בעיה של בית ספר לילדים. אנשי הבטחון אמרו שזה לא בא בחשבון. אז העליתי הצעה, שבמקום לקבל את ההצעה הזאת, נתחיל לתכנן שטחים מצפון לירושלים, מעבר לתחום השיפוט של עירית ירושלים, ובלי לספח, בשלב זה, אף דונם אחד, אלא לעסוק רק ברכישת הקרקע ותכנון כולל באופן פנימי.

בועדת השרים לעניני שטחים סוכם, מכיון שהחליטו לא לשבת ברמלה, ויש רעיון לפתח את ירושלים צפונה, מעבירים את הנושא לדיון בועדת השרים העליונה לענין ירושלים, שתביא מסקנותיה לממשלה או לועדת השרים לעניני שטחים. קרוב לודאי שלממשלה.

ההבדל הגדול בין הנושא הזה לבין הפקעת השטחים שעליה החליטו בדרום ירושלים; בעוד שהשטחים בדרום ירושלים היו כולם בתחום השיפוט הירושלמי, רוב השטחים הנדונים, הם בעיקרם מחוץ לתחום השיפוט הירושלמי. כך שכל מה שנעשה, אם נעשה, ייעשה בשטחים מוחזקים להתישבות יהודית זו או אחרת.

הועדה הזאת הטילה על ועדה מקצועית, כהשתתפות משרדים שונים וגורמים שונים, לבדוק את הדבר. יו"ר הועדה היה מר תמיר, והשתתפו בה שני אנשי צה"ל, איש משטרת ישראל, איש עירית ירושלים, איש אגף התכנון של משרד הפנים, איש מלשכתי ונציג מינהל מקרקעי ישראל. הופיעו בפניהם כל מני אנשים מהקק"ל ומהצבא.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

המלצות הועדה מונחות לפנינו. אני אבקש ממר תמיר להסביר אותם על המפה.

מר י. תמיר: (מצביע על המפה).
לפנינו מפת ירושלים - רמלה - אל-בירה - ושדה התעופה. נתבקשנו לבדוק את השטח בין ירושלים ובין רמלה, ואת רמלה עצמה. מקורות האינפורמציה ששאבנו מהם מידע, היפ המשל הצבאי לגבי המצב ברמלה; הקק"ל שעוסקת בפעילות של רכישת קרקע ונטיעות, ואנשי מנהל מקרקעי ישראל, אנשי תכנית העבודה של ירושלים רבתי, העוסקים בתכנון לטווח ארוך ויש להם הצעת תכנית לשנת 2000. אני מדגיש את מקורות המידע שלנו כי הוא היה שטחי יחסית, לפי הזמן שהיה לרשותנו. נוסף לכך קיימנו מספר סיורים.

מתוך המידע והדיונים אנחנו המלצנו לטפל בתכנון השטח המותחם (מצביע על המפה) (1). דהיינו: כל השטח הנמצא צפונה לירושלים, כולל את בית-איקסה, עד המורדות המערביים של גב ההר, כולל את נבי-סמואל ומגיע עד מבואות רמלה. כל השטח שאינו בנוי מרמלה, הוספנו לגבול הקיים של ירושלים תוך כדי דיון בענין לא יכולנו להסב תשומת לב למצב שנוצר בחלק הצפוני-מזרחי, הגבול שם עובר בצורה די מקרית ויהווה בעתיד בעיות רציניות, בעיקר לגבי איזורי התעשיה של ירושלים.

היות וכל התכניות לזמן הקרוב ותחוק מדברות שאיזור התעשיה הטבעי של ירושלים הוא ענתות.

השר מ. בגין: אתה מציע להרחיב את תחום השיפוט של ירושלים?

מר י. תמיר: כן. כדי להגיע לידע יותר ברור וקביעת תכנית יותר ברורה. (מצביע על המפה) אני לוקח את השטחים 1 + 2.

ההצעות שלנו הן כלהלן:

1. בתוך רמאללה, לפי סקר שעשה המושל הצבאי, אין בתים במספר כזה שיוכל להוות גרעין יהודי. אין יותר מ-4 - 5 דירות יחד, וגם הן נמצאות, בדרך כלל, בישוב די צפוף. לכן לא נראית לנו אפשרות להתחיל בגרעין בתוך רמאללה. זה יביא ליותר חיכוכים מאשר לפתרון של בעיות.

[illegible] [illegible] [illegible] [

לגבי השאלה השניה, האם ניתן להקים יישוב יהודי בין רמאללה וירושלים - התשובה היא חיובית, וזה אפילו רצוי. אם נראה את מצב הקרקעות בירושלים, איננו מגיעים לניצול 100% של הקרקע. אנחנו עלולים להיות במצב שתוך מספר שנים לא רב (3 - 4 שנים) יהיה מחסור במקרקעין. הדבר היחידי שאנחנו מפתחים זה נוה יעקב. אנחנו ממליצים לתכנן שלושה גרעיני התישבות, בלי לדבר על כך אם זה חלק מירושלים או לא. גרעין אחד בסביבות נבי-סמואל; גרעין שני בצפון xxx עד בית חורון ושלישי במורדות הדרומיים של רמאללה. כל השטחים האלה לא בנויים. המקום היחידי שהוא בנוי, זה נבי-סמואל שם ישנם היום 10 - 11 משפחות בתוך 50 מבנים קיימים. אנחנו מתכננים שלושה ריכוזים שאפשר יהיה להגיע ל-100,000 נפשות על האיזור שהוא 127,000 דונם. יש בו, כרגע, מבחינת תושבים, כ-11,000 תושבים. בכל התכניות שאנחנו ממליצים עליהן, לא מדובר על כפר קיים חוץ מנבי-סמואל שבו שוכנות עכשיו 10 משפחות. אם תושבים שעזבו את המקום רוצים לחזור אליו, עליהם לקבל אישור על כך מהממשל הצבאי. אנחנו המלצנו בפני הממשל שלא לתת אישורים אלה.

אנחנו מציעים שהחלק הזה יתוכנן באופן יותר אינטגרלי במערכת התכנון של ירושלים, ביחוד לגבי פתרון בעיות של איזור תעשיה שהיום אין כמעט פתרון לזה מבחינת הבעלות. נבי סמואל הוא האיזור הנוח ביותר להתחלת העבודה. מתוך 2580 דונם, יש כ-1000 דונם שהם שטחי נפקדים ובלתי רשומים.

כדי להדגיש עד כמה הדבר לא ברור - על 1000 דונם אלה, הקק"ל נטעה חורשה בגודל של 400 דונם ואיש לא פצה פה ולא צפצף. 1200 דונם בערך מתוך שטחי נבי-סמואל, ניתנים לפעולה מידית. 680 דונם שייכים לתושבים הגרים בנבי-סמואל או ברמאללה. על שאר השטח לא הצלחנו למצוא מספרים מדויקים, הוא ברובו שטח של טרשים. הכפר מש תרע על 2500 דונם. לא ברור לנו כמה מהידוע חופף אחד את השני. ההמלצה שלנו אומרת: היות ותכנון וסקר יסודי של הענין צריך לקחת בין חצי שנה לשנה, וכדי להגיע לתכניות מגובשות, עצתנו היא להקפיא את המצב הקיים, לא לאפשר מעבר משפחות מכפר לכפר; להקים צוות תכנון שישלים את השטח והוא יוכל להגיש המלצות הרבה יותר ברורות ומבוססות מאשר ההמלצות שלנו.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

משרד הבטחון המליץ על השטח הנמצא צפונה מרמאללה, שכיום יש בו בסיס צבאי. זה לא היה בהנחיות שניתנו לועדה, לא בחנו את זה ולכן אין לנו שום התיחסות לנושא זה.

היו"ר סגן ראש הממשלה
השר י. אלון: גם בהנחיות שקבעה ראש הממשלה לועדה הזאת, לא היו כלולים שטחים צפונה מרמאללה.
ביקשתי משר הבטחון, שבמידה שיש לו הצעות נוספות, יביא אותן לועדת השרים לעניני שטחים או לממשלה. זה לא בסמכותנו.

מר ט. קולק: אני מצטער על כמה דברים . בזמנו לא הבינותי מדוע לא ייכלל קבר רחל בירושלים; או: למה ראס בית-ג'אללה. ההצעה שלנו כללה את השטחים האלה. יש שם בית ספר שדה ויושבים שם 200 - 300 בחורים ובחורות יהודיים. העיריה מטפלת בבית הספר הזה, וע"י כך סיפחנו את זה לירושלים. למעשה, זה איננו בשטח השיפוט של ירושלים . היו לנו גם אז הצעות בקשר להגדלת השטח בענתות ואיזורי התעשיה. כעניין זה, הייתי אז ואני גם היום, מקסימליסט. אני מפחד מהתכנית הזאת מפני שאני חושב שאין לנו הכוח לעשות בירושלים מה שאנחנו רוצים לעשות, ומדוע נלך לשם? אנחנו מפסידים כל שנה אלפים של אנשים בגלל זה שלא בונים דירות מהר. אנחנו עומדים בפני בעיה רצינית בירושלים, ואני מקווה שהממשלה הבאה תתיחס אליה ברצינות. זוגות צעירים עוזבים את ירושלים, כי אין דירות בשבילם. בירושלים יש יותר זוגות צעירים, הדירות יותר יקרות ובמקום להגדיל את מספר התושבים בירושלים, אנחנו מקטינים אותו. לדעתי זה דורש פתרון.

שמעתי ששר האוצר שוקל אם להתחיל בנייה בנוה יעקב או לא כי רק הפיתוח יעלה שם 15,000 ל"י לדירה. זה שטח קש ה , המדובר הוא ב-2500 דירות, ושוקלים אם להתחיל שם כי הדירות שם יקרות. למצוא פתרון מחוץ לירושלים ולהשאיר את ירושלים - אני חושש מזה. אני חושש שזה מרוקן את ירושלים, לא מצופף אותה. העיר מפוזרת על 110 קמ"ר , דרושה לה צפיפות יותר גדולה. צרפו לירושלים שטחים שאין ענין בהם. אם צור-בחר לא היתה בירושלים, זה לא היה מוריד מירושלים שום דבר. כרגע זה מחייב אותנו לטפל בבעיות שלהם. עשינו זאת מתוך שיקולים פוליטיים. מבחינה אורבנית זה מקשה עלינו.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

זו היתה הדרך הכי קלה להשתלט על זה. אני חושש מהתכנית כפי שהיא, אני חושש שתהיה לרעת ירושלים . צריך לדון על התכנון.

ועדת התכנון שלנו שיושבת שם אומרת שהאדריכלים מתנגדים לזה בכל תוקף, אם לקחת בחשבון את התכנון של האיזור הכללי של ירושלים. הם גם אומרים, שהיות והתכנית הזאת איננה מאפשרת לרמאללה התפתחות טבעית גאוגרפית , ולצפון היא לא יכולה להתפתח בגלל המצב הגאוגרפי, זה ידחוף את ערביי רמאללה לירושלים, וזה לא רצוי.

אני מציע שיתקיים דיון יסודי בענין. אני חושב שועדת השרים צריכה לדון על הדברים הפרינציפיונליים.

מצד שני, ירושלים זקוקה ליישובה בצפון.
יתכן ש בית-אל יכולה לענות יותר על השאלה הפוליטית גאוגרפית מאשר התכנית שמציעים לנו כאן.

אני חושב שהענין לא בשל עדיין ומוקדם לתת הוראות לתכנון.

<u>מר ש. הלל:</u> באיזה שלב הועבר הענין לועדה?

<u>היו"ר סגן ראש הממשלה השר י. אלון:</u> ועדת השרים לעניני שטחים העבירה את בדיקת הנושא לועדת השרים לענין ירושלים, והענין יחזור, בכל מקרה, לממשלה. אנחנו עוסקים בשטחים שצמודים לירושלים. כל הצעות אחרות שחורגות מהקוטר הזה, מקומם לא בועדה הזאת.

לא נעסוק בעבר. אני תמכתי אז גם בהצעת המט"כל שהביא בחשבון כמה שטחים שהזכיר ראש העיר. היו כמה שרים שביקשו ממר אשכול המנוח גם לקבוע את הקו הדרומי מעבר לקבר רחל כדי שהקבר עצמו יהיה בתחום ירושלים; אבל היו שיקולים אחרים שהוחלט כפי שהוחלט. שדה התעופה נתון בדרך לרמאללה וכאשר נרצה להפוך אותו לשדה תעופה יותר רציני, יתברר שניתקל בקשיים די גדולים. יש משהו בטעון של ראש העיר. אם אנחנו עכשיו נתכנן את ירושלים רבתי עד מבואות רמאללה, אנחנו מעמיסים על ירושלים שטחים נרחבים מעבר למה שהכרחי לפיתוח, אפילו לטווח ארוך. כאשר ביקשנו את ההפקעות בדרום, טענו שיש מחסור בקרקע.

[illegible] [illegible] [illegible] [

אני מציע שנתייחס בחיוב לכל השטח המסומן בהצעת ועדת תמיר כמספר II , זה בלוק קרקע שמשתרע מצפון מזרח לנוה יעקב, וזה לא כולל את מחנה הפליטים הגדול. זה לא מגדיל את האוכלוסיה הערבית. השטח כמעט ואיננו מעובד, הוא נעשה יותר ויותר מדברי. הפגיעה בערבים היא יותר מצומצמת . שם אין צורך במפעלי שיכון אלא זה תכנון איזור התעשיה שצריך להיות סמוך לירושלים.
אשר למשבצת מס' 1 , אני מקבל את דעת ראש העיר. אם נידחק יותר מדי אל תוך רמאללה, אנחנו מגיעים לשטחי עיבוד טובים יותר. אנחנו נכנסים יותר מדי לנשמה של רמאללה, אנחנו בולעים בליעה גדולה שיתכן שלא נוכל לעכל אותה. אני הייתי מתפק בהחלטה, אם בשלב זה היינו ממליצים על שני דברים,

א) תכנון שחלקו לאכלוס וחלקו לתעשיה , בלוק II .
ב) תכנון לבצוע של גבעת נבי-סמואל.
זו נקודה אסטרטגית וגם פוליטית חשובה שתהיה בידינו, וברבות הימים היא תהיה חלק מירושלים.

אלי פונים בבקשה שאין קרקע להקים מוסד גדול. למשל, יש אוניברסיטה אמריקאית שהתעקשה להקים משהו במערב ירושלים. כאשר פנו אלי, התחלתי לכוון אותם לצד המזרחי והצפוני. קבלתי פניית לא רשמית, שאילו היו נותנים להם גוש נבי-סמואל, היו מקימים שם את הקמפוס שלהם.

פנתה אלי קבוצת משקיעים הבונים במוצא, ואמרו שאילו היו נותנים להם מקום קרוב לנבי-סמואל או בית-איקסה, היו מקימים שם בתים פרטיים. הם מקבלים על עצמם לעשות את הכל בלי השתתפות הממשלה. אני מניח שנוכל לאפשר הקמת מפעלים . בינתיים יקומו, לפי תקנון הממשל הצבאי, ובמשך הזמן נוכל לחבר אותם לירושלים, או לא, כפי שנשקול בבוא העת.

איננני מציע לאשר היום את כל החלק הצפוני של בלוק מס' 1. אני לא מציע להדחק לרמאללה, גם מהנימוקים שהשמיע ראש העיר , וגם השטח , אולי, גדול מדי.

D r a f t

- [illegible] -

[illegible] the [illegible] [illegible] [illegible]

השר מ. קול: אני רוצה לשוב ברגע זה לנימוקים של ראש העיר.

המערכה הפוליטית הקשה ביותר, תהיה סביב ירושלים. אני רואה לנגד עיני את כל אדירי העולם מתישבים ללחוץ עלינו בענין זה. לא עשינו בענין זה מספיק. לא הצעדנו את הדברים קדימה בעיר העתיקה. אילו ידעתי שיש לנו הרבה כספים בלתי מוגבלים, הייתי אומר: טוב, אפשר ללכת לכיוונים שונים. אבל אני יודע את המגבלות שלנו לשנים הקרובות. ועדת השרים צריכה להיות קצת מציאותית. אם יש לי קצת חזון ודמיון, זה טוב; אבל אני מציע להפנות את זה לנקודות התורפה החמורות ביותר בשבילנו בשנים הבאות, וזה במזרח העיר ובעיר העתיקה. לפי דעתי, ההתפשטות שהוצעה איננה לטובה מבחינת ירושלים. אינני מתנגד לתכנן את השטח הצפוני של נבי-סמואל, אבל אני מציע שלא נתפשט. ההצעה ששר הבטחון הציע, לא נדונה בממשלה ואני לא מציע שדרך אגב נחליט בענינים כאלה. אנחנו קובעים למעשה עובדות פוליטיות, ואני לא מסכים שתהיינה עובדות פוליטיות שעליהן יוחלט דרך אגב. על זה צריכה להחליט הממשלה. לכן לא איכפת לי שיהיה תכנון לגבי המשבצת מס' 2 וגם נבי-סמואל, כי זה ענין אסטרטגי.

אני מציע לועדת השרים לענין ירושלים להתרכז בנושא כיצד להביא לאיכלוס העיר, כולל העיר העתיקה, במשך השנתיים שלוש שנים הבאות.

היו"ר סגן ראש הממשלה
השר י. אלון: באחת הישיבות הקרובות, אנחנו נבקש ממר תמיר דו"ח על התקדמות העבודה. אנחנו אישרנו להם תכנית עם לוח זמנים. נבקש מהם דו"ח התקדמות.

השר מ. קול: איננו רוצה לדון על דברים אחרים. פירושם בשבילי, הוא הפנייה תשומת הלב מן העיקר למשהו פחות חשוב, לדעתי.

השר ז. ורהפטיג: כאשר הוכרז על צו ירושלים בשעתו, ההצעות שלנו לכלול את בית-לחם וגם ליד את רמאללה, היו מתוך שלוש סיבות.

[illegible] [illegible] [illegible] [

א) בגלל קבר רחל;

ב) שכל הנוצרים יימצאו אצלנו;

ג) שדה התעופה יהיה לנו.

אלה שלוש הסיבות. אבל התנגדו לי בהצעה זו, בעיקר בגלל זה שאמרו שזה צו ראשון ואחר-כך יבוא צו שני. אם צו ראשון יכלול הרבה, אז כאילו אנחנו מסתפקים בזה. בינתיים צו איננו רודף צו. אני מצטער על מה שעשו אז. הנוצרים נשארו בחוץ ויש רוגז של חלק מהנוצרים על כך. הם אומרים שאילו היו אצלנו, היה הענין משנה את המצב הפוליטי. גם שדה התעופה נשאר קטן ואי אפשר לפתחו.

אני בעד זה שנעשה את התכנון. זה עדיין לא קובע שום דבר. בתכנון נקבע את נבי-סמואל, מטעמים בטחוניים, וגם משום שזה ריק ויש שם מקום קדוש ליהודים. אני מציע לנהל מו"מ עם הקבוצה הרוצה להשתכן ברמאללה, אולי יעברו לנבי-סמואל, על מנת להקים שם מיד גרעין של ישוב יהודי. נוכל גם לפתח את שדה התעופה.

<u>היו"ר סגן ראש הממשלה השר י. אלון:</u> יש עוד חברים שרוצים להביע דעה בנושא. אני מציע שנציג את זה כסעיף ראשון בישיבה הבאה.

המשך הדיון נדחה לאחת הישיבות הקרובות של ועדת השרים.

הישיבה נגעלת

[illegible]

[illegible]

[illegible]